

Verkennd diepte-onderzoek naar gelijke onderwijskansen in Vlaamse basisscholen met een groot aantal doelgroepleerlingen

Binnenkort worden de definitieve resultaten bekend gemaakt van het diepte-onderzoek van het Steunpunt GOK naar werkzame ingrediënten binnen krachtige GOK-leeromgevingen. Lees hier een al een korte omschrijving van wat u mag verwachten.

■ ■ ■ Onderzoeksluik ‘Welbevinden & betrokkenheid’

Binnen dit onderzoeksluik staat volgende onderzoeksvraag centraal: “Wat is de relatie tussen enerzijds de leeromgeving en anderzijds de betrokkenheid, het welbevinden en het schoolsucces van leerlingen in Vlaamse basisscholen met een groot aantal doelgroepleerlingen?”

Deze vraag wordt belicht vanuit een procesgerichte invalshoek. In essentie wordt verondersteld dat de aanpak in de klas, zoals bijvoorbeeld het klasklimaat, de leerkrachtstijl, de werkvormen, ... een impact hebben op de zogenaamde ‘procesindicatoren’ betrokkenheid en welbevinden van leerlingen. Meer betrokkenheid determineert – volgens het ervaringsgerichte onderwijsmodel – op zijn beurt de competenties (of meer specifiek de leerwinst) van leerlingen.

In de studie wordt nagegaan of het inderdaad zo is dat een positievere klascontext (gunstiger klasklimaat, meer kwaliteitsvolle leerkrachtstijl, ...) samenhangt met meer betrokkenheid van leerlingen, en langs deze weg ook met meer leerwinst op veld van taalvaardigheid (lezen, luisteren, spreken en schrijven). Er wordt ook nagegaan of leerlingkenmerken, zoals geslacht, socio-economische achtergrond en etniciteit, extra risicofactoren vormen voor lagere betrokkenheid en/of taalvaardigheid en leerwinst.

Onderzoekers: [Evelien Buyse](#) & [Gerlinde Snoeck](#); Steunpunt GOK/ ExpertiseCentrum ErvaringsGericht Onderwijs (ECEGO)

■ ■ ■ Opvattingen en beleving van het schoolteam en de ouders over het schoolse gebeuren (analyses vragenlijsten en interviews)

In het onderzoek is er gepeild naar de opvattingen en beleving van leerkrachten, directie en ouders over het schoolfunctioneren en het schoolse gebeuren. Dit gebeurde hoofdzakelijk door afname van vragenlijsten, maar ook door interviews bij directie en leerkrachten.

De vragenlijsten geven een kijk op de opvattingen van de onderzoeksleerkrachten over verschillende onderwijsthema's en over hun beleving met betrekking tot hun beroep en hun handelen. Een vragenlijst afgenomen bij het volledige schoolteam geeft informatie over de cultuur en visie van de school, het schoolfunctioneren, de samenwerking met CLB en ouders. Via een oudervragenlijst kwamen we meer te weten over hoe het de leerlingen vergaat op school. De vragenlijsten zijn analoog aan die van het longitudinale SiBo-onderzoek (Schoolloopbanen in het basisonderwijs) van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen.

De kwantitatieve gegevens werden aangevuld met kwalitatieve data. Interviews bij directie en leerkrachten vullen de verzamelde kwantitatieve data aan. Deze gegevens laten toe vaststellingen te maken over hoe de scholen functioneren, over hun doelmatigheid, de visies die leerkrachten hanteren en de relatie tussen ouders / gezin en school, ...

Onderzoekers: [Gerlinde Snoeck](#) & [Evelien Buyse](#), Steunpunt GOK/ExpertiseCentrum ErvaringsGericht Onderwijs (ECEGO)

■ ■ ■ Onderzoeksluik 'Diversiteit'

Binnen het onderzoek ligt de focus voor diversiteit voornamelijk op volgende onderzoeksvraag: "Wat is de impact van het denken en handelen van leerkrachten met betrekking tot omgaan met diversiteit op de klaspraktijk en het denken, doen en leren van leerlingen?". Vanuit uitgebreide observaties in de klaspraktijk werd nagegaan hoe leerkrachten handelen in hun klaspraktijk en omgaan met de aanwezige diversiteit. In de studie werd niet enkel gekeken naar wat gebeurt binnen klassen, maar werd ook nagegaan hoe het beleid binnen een school geconstrueerd wordt. Naast het handelen, werd in interviews en vragenlijsten met directie, GOK-leerkracht en leerlingen gepeild naar opvattingen over verschillende thema's (o.a. ouders, imago van de school, taal). Daarnaast werden ook schooldocumenten onder de loep genomen. Deze verschillende invalshoeken werden gekoppeld om na te gaan hoe binnen scholen (op de verschillende niveaus) omgegaan wordt met diversiteit en of er samenhang is in denkwijze en handelen over diversiteit binnen een school. In het rapport worden op basis van dit onderzoek aanbevelingen gedaan voor klaspraktijk en beleidsvoerend vermogen van scholen op vlak van diversiteit.

Onderzoeker: [Lia Blaton](#), Steunpunt GOK/ Steunpunt Diversiteit & Leren

■ ■ ■ Hoe effectief is kennisconstructie en schooltaalverwerving bij anderstalige leerlingen aan het einde van het basisonderwijs?

In dit onderzoek wordt bekeken hoe effectief tweedetaalleerders in het zesde leerjaar basisonderwijs zijn in het gezamenlijk tot stand brengen van kennisconstructie en schooltaalverwerving. De uitdaging waar anderstalige leerlingen aan het einde van de basisschool voor staan, is dubbel. Ze moeten steeds abstracter wordende leerinhouden in een vak als wereldoriëntatie kunnen verwerken en tegelijkertijd het academische register waarin deze leerinhouden aangeboden worden, beter leren beheersen. Beide aspecten zijn noodzakelijk voor een succesvolle deelname aan het secundair onderwijs. Zeker in Gelijke Onderwijskansenscholen waar grote aantallen anderstalige en/of kansarme leerlingen samenzitten, lijkt dit niet vanzelfsprekend te zijn.

Hoe leerkrachten deze dubbele uitdaging realiseren, gingen we na in vijf concentratiescholen met een divers profiel, bijvoorbeeld op vlak van etnische herkomst van leerlingen. Vijf leerkrachten van het zesde leerjaar werd gevraagd om, voor de leerlingen, nieuwe kennis en taal aan te bieden. Het ging om een aantal taken rond DNA en DNA-onderzoek. Aan de hand van toetsen vooraf en achteraf werd nagegaan of de leerlingen geleerd hebben en welke factoren dit leren kunnen verklaren. Aanvullend werd nagegaan of we in de interacties tussen leerkrachten en leerlingen het leren van bepaalde kennisinhouden en/of taalaspecten ook kunnen 'betrappen'.

Onderzoeker: [Koen Van Gorp](#), Steunpunt GOK/ Centrum voor Taal en Onderwijs, K.U.Leuven

■ ■ ■ **Achter de lijn. De ontwikkeling van tekstkwaliteit in schriftelijke navertellingen van jonge kansarme NT2-leerlingen in Vlaamse basisscholen**

Er was eens een meisje dat heet Kim met zijn fiets

(Er) Op één dag, oeps Kim haar fiets. De banden zijn leeg. Toen hat Kim een idee. Ze had één doos vol gereedschappen. En ze ging haar fiets maken. En een meneer die heet Tim. Hij wou Kim helpen. Kim zij ja. En Toen maakte hun de fiets. En ze deden plakband op de banden. Toen deden ze lijm erop. En ze deden de ligt erop. En toen pompen ze de Fiets. En Kim ging naar Hanne en Sanne.

Jonge (NT2-)leerlingen in Vlaamse basisscholen worden vanaf de tweede graad aangemoedigd om méér te schrijven dan losse woorden of korte zinnetjes. Stelopdrachten allerhande nodigen deze leerlingen uit om tekstjes te produceren, en daarbij te streven naar steeds grotere kwaliteit. Gemakshalve wordt die ontwikkeling van tekstkwaliteit al wel eens geschetst als een strakke, schuin oplopende lijn, die voor de ene leerling allicht wat minder steil oploopt dan voor de andere.

Met dit onderzoek hebben we achter die verondersteld strakke ontwikkelingslijn voor stellen willen kijken.

Eerst onderzochten we (1) of verschillende kenmerken van tekstkwaliteit (bv. zinsbouw, woordkeus, spelling) op één jaar tijd gemiddeld genomen even snel ontwikkelen, en (2) of verschillende subgroepen van leerlingen (bv. jongens vs. meisjes; NT1- vs. NT2-leerlingen) gelijk evolueren voor de verschillende kenmerken. De resultaten wijzen uit dat de realiteit veel complexer is dan wat een strakke ontwikkelingslijn kan verbeelden.

Vervolgens zijn we de klaspraktijk ingedoken: we vroegen ons af (3) of de kwaliteit van tussentijdse realisaties de eerder vastgestelde patronen in kwaliteitsgroei bevestigt, en (4) of het onderwijsaanbod in de geobserveerde schrijfsessies in verband gebracht kan worden met de concrete resultaten per sessie, en op jaarbasis. De resultaten van dit tweede deel leren ons dat de variatie in realisaties bijzonder groot is, niet alleen tussen de producten van verschillende leerlingen, maar ook tussen de producten van eenzelfde leerling. Dat het onderwijsaanbod wellicht een deel van die variatie verklaart, zal niemand

De laatste toern

Er was eens een jongen en een (mo)meisje
 De jongen had een Eldorado gekregen.
 Ze kende een toern.
 De manne was aan het stofzuigen.
 Ze laatste ^{tegen de} tafel de toern was stuk.
 Het jongen roept tegen zijn moeder.
 De kinderen ruimen het op.
 De kinderen hebben een nieuwe oranjepland.
 De moeder brengt ^vrah vol knikkers voor de kinderen. De kinderen zijn blij dat ze knikkers heben gekregen.

x jongen, jongen, braude, neeven, hebben, kelen
 jongen braud, brandt.
 lauden
 me neeven hebben

goed x0

Probeer juist te verbeteren!

verbazen. In dit onderzoek proberen we de vinger te leggen op enkele mogelijke mechanismen.

Stellen is een complexe aangelegenheid, zeker ook voor jonge NT2-leerlingen. Wie "goed voor sterk, sterk voor zwak" wil realiseren met het oog op gelijke onderwijskansen, is gebaat bij meer inzicht in de concrete leerweg, of liever leerwegen van beginnende stellers. We hopen dat we met dit onderzoek een bijdrage hebben kunnen leveren aan de - voorlopig nog beperkte - kennisbasis met betrekking tot ontluikend stellen (in een tweede taal).

Onderzoekers: [Lieve Verheyden](#), Kris Van den Branden (Steunpunt GOK/ Centrum voor Taal en Onderwijs, K.U.Leuven) & Gert Rijlaarsdam, Huub van den Bergh & Sven De Maeyer